

СТАНОВИЩЕ

от доц. Д-р **Митко Василев Момов**

за дисертационен труд на тема:

ЧОВЕШКАТА УЧАСТ В ПРОЦЕСА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ

На докторант **Татяна Василева Петкова**

За придобиване на образователна и научна степен „доктор”

по научна специалност: **История на философията – 05. 01. 01.**

По обем, форма: Работата е от 195 страници, построена според изискванията за обем и структура. Включва увод, 4 глави с общо 15 §, заключение, библиография. Изпълнени са изискванията за подобен труд публикации и цитирания. Източниците са 178, в хартиен вариант 143 и електронни – 35, на кирилица 118, на латиница 60. Включват признати авторитети в съвременната дискусия за глобализацията. В приетата от докторанта рамка е потърсена специфична философско-антропологична проблематика. Коректно е въведена съответната за тази проблематика терминология. Езикът е ясен, с лекота преминава по темите, обсъждани в работата. В края на всеки от дяловете са представени обобщения и изводи, което потвърждава уменията на дисертанта да защитава поставените задачи и да синтезира доказателствен материал.

По замисъл: Работата е построена в два плана – ретроспективен като история на идеи за произхода на глобалността. И проспективен като проекция на социални структури през призмата на лично преживявани сценарии, в по-интимен аспект предразположения и памет за изживяното (вж. гл. 3, с. 87). Пречупването на проблематиката през индивидуалната човешка ситуация допринася за новаторство в изследването на феномена.

По подхода, темите, идеите: авторът предлага исторически подход към глобализацията. Според него всяка предистория оставя отпечатък върху произхода, а всяка следваща наследявайки характеристики и принципи на предходната, допринася за съвременната им многоликост и трактовка. В центъра на вниманието на възникналите универсалности на феномена е човешкото им преживяване. Представени са пространствени и времеви измерения в посока към разширяване на житейския хоризонт.

По съдържанието: Актуален е изборът на дисертанта да съвмести историческото възникване на глобалности с философско-антропологическото им разглеждане.

Доколкото първото дава възможност да се разгърне изследването на „глобалностите“ в сравнителен план и мащаб на „мондиалности“, икономически, политически, медийни и технологични. А вторият антропологичен прочит ни отвежда по скала от „културните синтези“ на взаимно обогатяващи се култури до жизнени ситуации с неповторимо присъствие на интимни лични сценарии. Съвместяването на историчност и антропологичност дава на анализа на глобалните процеси и тяхната „многоликост и комплексност“ по-голяма плътност, разбиране и саморефлексия. Принос за това има и изживяването им като „участ“, където човек посреща събитията не само като наблюдател, а като действащ актьор и участник в тях.

В първата глава на работата са представени идеи и предистории, които подготвят съвременния профил на глобализацията. Сред тях, отразили кардиналната промяна на социалността към по-мащабен хоризонт и перспектива, са - *универсалността на човека*, рефлексията към *своето* и *чуждото*, *космополитизма*, *толерантността*.

Проблемът за *Другия* е представен в реториката на античното философстване (§1) и конфликта на християнството и исляма (§2.1, §2.2). Пак там, в §2.2 и §2.3 на настоящата глава интерес предизвиква осветяването и интерпретацията на проблема в разширяващия се пространствено- времеви хоризонт на *Великите географски открития*. Представен е *космополитизмът* от епохата на *Просвещението*. Приведен е богат фактически и аналитичен материал от *Откриването на Америка*. Проведен е паралел между античния прочит в разбиранията на *толерантността* и този на новото време. Дисертантът стига до заключение в контекста на 16 в. за зависимостта на нормативната база за универсални човешки права от религиозната ценностна система и завоевателните войни. (с.47) Едва ли могат обаче да се правят с такава категоричност заключения за превъзходството на хуманизма от това време над античния. (пак там с.47)

Втората глава представя глобализацията в идеен план, ситуирана в пространството и времето на съвременността. Подбран е представителен списък от авторитети по направления от модерната реторика в говоренето за глобализацията- сред тях настояващи за *нов постмодерен категориален апарат*, за съвременните измерения на *риска*, критични на *новия колониализъм*. В този списък има място и за икономисти и финансисти с популярността на Дж. Стиглиц с управленски опит и хуманистични нагласи. И за изявени представители на философската класика като И. Кант с интерпретации за градивността на поуките от разрушителните войни за постигане на толерантност и самоуважение.

Третата глава както и последната е посветена на радикалните промени, които глобализацията произвежда в социалното време и пространство. Произтичащите метаморфози са представени през житейския сценарий на личностни участия.

Авторката концептуализира социалното време, насочва вниманието към социалното пространство и произтичащите в него социални глобалности - *глокализации, глобалокации*, специфичните метаморфози в преживяването на *свой* и *чужд*, съвременен прочит на *провинциализма* и *космополитичността*. В този социален контекст на мигриращи и имигриращи управлението на човешките ресурси предупреждава за сериозно нарастване на градус на *напрежение* и социално *отчуждение*. Потвърждение за *рисковата ситуация* са нагласите на *заминаващите*, представени по цялата скала от пълна *готовност* до категоричен *отказ* да живеят сред чужди (вж. *Въображаемите светове*, А. Ападурай). Въведената от дисертанта метафора *хибридизация* (§2.1) има висок интерпретативен капацитет. Както в позитивен план на отваряне към уникални възможности за мобилност и творчески търсения, така и в негативен за отчуждение от собствените си корени и избуяване на маргинализацията и маргиналните.

Четвъртата глава третира времевите измерения на живеещия в глобалността човек. В днешно време на повишено изискване за бързо реагиране и съучастие в ситуации сме поставени пред трудна дилема. Как да живеем с глобалността и заедно с това да съхраним облика си на автономни, свободни, неподвластни на конюнктури? Дисертантът ни убеждава, че технологично това е постижимо. Справяме се с техниките, информацията, скоростно си служим с тях. В човешката участ обаче картината е далеч по-шарена и многозначна.

Обобщение, изводи, становище:

Темата е актуална, целите и задачите са достъпни и изпълними за подобен тип работа. Подходът е оригинален - историчното и антропологичното в него взаимно се допълват и обогатяват. Анализът е изчерпателен и достатъчен за убедително доказване на поставените цели и задачи в работата.

Гласувам в подкрепа на дисертационния труд на тема „**Човешката участ в процеса на глобализация**“ и за това, на докторант **Татяна Василева Петкова** да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност: История на философията – 05. 01. 01.